

EVALUATIERAPPORT

ONROERENDERFGOEDDECREET

Bijlage 1bis:
EVREG 077 – Resultaten archeologisch
vooronderzoek
EVREG 078 – Resultaten archeologische
opgravingen

INHOUD

1	DOELSTELLING	4
2	HET ARCHEOLOGIE-TRAJECT: BASISDOCUMENTEN ALS RESULTAAT.....	5
2.1	KADERS	5
2.2	DOCUMENTEN	6
3	MATERIAAL EN METHODE.....	7
4	NUMERIEKE ANALYSE.....	8
4.1	TYPES DOCUMENTEN	8
4.2	STAPPEN IN HET VOORONDERZOEK.....	11
4.3	INSTRUMENTEN VOOR BEHEER.....	12
5	BESLISSINGEN IN FUNCTIE VAN HET BEHEER VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED	15
6	BIJDRAGEN TOT DATABANKEN IN FUNCTIE VAN BEHEER	20
7	INHOUDELIJKE INFORMATIE	21
8	TOT SLOT	26

RESULTATEN VAN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK (MET OF ZONDER INGREEP IN DE BODEM) EN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVINGEN, UITGEVOERD IN HET KADER VAN HET ONROERENDERFGOEDDECREET: 2016

1 DOELSTELLING

De Vlaamse Regering vraagt aan het agentschap Onroerend Erfgoed elk jaar een rapport waarin wat betreft archeologie o.a. volgende elementen aan bod komen (in navolging van het Onroerenderfgoeddecreet, Hst. 5 (Archeologie), Afd. 6 (Evaluatie), §2):

- een overzicht van het aantal vooronderzoeken en opgravingen alsook de duur ervan;
- een overzicht van de resultaten van deze onderzoeken;
- een overzicht van de voorgestelde en goedgekeurde maatregelen uit de archeologienota;
- de financiële implicaties van het archeologisch onderzoek en de werking van het archeologisch solidariteitsfonds.

Dit rapport biedt een antwoord op de tweede vraag. De resterende vragen zijn in andere indicatoren vervat, die buiten het bestek van deze tekst vallen:

- de duur van de vooronderzoeken en opgravingen: EVREG 72 tot en met 75 / EVARCH 45 tot en met 48;
- een overzicht van de voorgestelde en goedgekeurde maatregelen uit de archeologienota: EVREG 78 / EVARCH 51;
- de financiële implicaties van het archeologisch onderzoek en de werking van het archeologisch solidariteitsfonds: EVREG 79 / EVARCH 52.

Alhoewel het Onroerenderfgoeddecreet van kracht is sinds 1 januari 2015, trad het archeologieluik gefaseerd in werking. De volledige operationalisering is er sinds 1 juni 2016. Op 1 januari 2016 was reeds een belangrijk element in de regelgeving met betrekking op het archeologisch erfgoed in werking getreden, met name de 'Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren' (hierna 'de Code')¹, die als doel heeft een standaard te bieden voor de kwaliteit van archeologisch onderzoek en het gebruik van metaaldetectoren in Vlaanderen. Samen met het

¹ De Code, versie 1.0, werd vastgesteld op 1 januari 2016 en trad dus ook op die datum in werking; in de praktijk kwam het er op neer dat deze vanaf 1 april 2016 werd toegepast en dit i.f.v. vergunningsaanvragen waarvan de indiendatum voorzien werd na 1 juni 2016.

Onroerendergoeddecreet omschrijft deze code de vereiste handelingen binnen het archeologietraject en definieert ze welke resultaten op welke termijnen moeten geleverd worden. Als dus naar 'resultaten' wordt gepeild, vormt de Code de structuur waarbinnen die kunnen geïnventariseerd worden. De basis van de analyse bestaat uit de documenten die volgens de Code gegenereerd worden (zie 2.2).

In wat volgt, worden de resultaten samengevat van alle archeologische projecten die tussen 1 juni en 31 december 2016 plaatsgrepen en die onder de regelgeving van het Onroerendergoeddecreet vielen, en waarvoor documenten in het archeologieportaal² opgeladen zijn. Dat betekent dat het overzicht voor 2016 slechts een beperkt deel van de in dat jaar uitgevoerde archeologische projecten in rekening neemt, vermits de meeste nog onder de regelgeving van het Archeologiedecreet verliepen. Deze situatie zal trouwens ook de komende jaren nog aanhouden zolang de termijn waarbinnen resultaten van onderzoeken uitgevoerd overeenkomstig het Archeologiedecreet kunnen ingeleverd worden niet verstreken is. Anderzijds zal de rapportering van een aantal in 2016 onder het Onroerendergoeddecreet uitgevoerde projecten slechts in de daaropvolgende jaren beschikbaar worden (zie de termijn voor het opstellen van een eindverslag, fig. 1).

2 HET ARCHEOLOGIETRAJECT: BASISDOCUMENTEN ALS RESULTAAT

2.1 KADERS

Het Onroerendergoeddecreet voorziet drie kaders voor archeologisch onderzoek³:

- een eerste kader is het archeologisch onderzoek volgend op de melding van een toevalsvondst. Van dergelijke vondsten is het verplicht binnen de drie dagen aangifte te doen bij het agentschap Onroerend Erfgoed, waarna dit, indien de toevalsvondst archeologische waarde heeft, overgaat tot archeologisch onderzoek;
- een tweede kader vormt het archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige ingrepen in de bodem, ook wel Malta-archeologie genoemd, dit naar het Verdrag van Malta of Verdrag van Valletta⁴. Het Verdrag van Malta werd door België ondertekend op 30 januari 2002 en geratificeerd op 8 oktober 2010. Het trad voor België in werking op 9 april 2011;
- een derde kader is het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Hieronder valt elke vorm van archeologisch onderzoek die niet vervat zit onder de twee eerder aangehaalde categorieën.

Deze drie kaders genereren elk specifieke documenten die de resultaten van het uitgevoerde onderzoek beschrijven.

² <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie>. Het archeologieportaal is een digitaal platform dat door het agentschap ter beschikking wordt gesteld aan de erkende archeologen, voor het indienen van de documenten die het archeologisch traject onder het Onroerendergoeddecreet genereert.

³ Vandenhende L., Van Hoorick G., Verhelst A. & Vansant P. 2016: *Zakboekje Onroerend Erfgoed 2016*. Mechelen: Wolters Kluwer, 261-262.

⁴ In feite vallen ook de toevalsvondsten onder het verdrag maar dit wordt in de praktijk in regel vergeten.

2.2 DOCUMENTEN

Bij het **archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige ingrepen in de bodem** ontstaan volgende types van documenten (zie fig. 1)⁵:

- de archeologienota, opgemaakt vóór het bekomen van een vergunning op basis van een archeologisch vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem, met administratieve gegevens, een verslag over de resultaten van het onderzoek, een beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen;
- de nota, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem dat is uitgevoerd na het bekomen van een vergunning, met administratieve gegevens, een verslag van de resultaten van het onderzoek, een beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen;
- het archeologierapport, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem⁶ of een archeologische opgraving, met administratieve gegevens, een voorlopig verslag van de werkzaamheden en resultaten, en een aanpak voor het verdere onderzoek (in te dienen twee maanden na het beëindigen van het terreinonderzoek);
- het eindverslag, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem⁷ of een archeologische opgraving, met administratieve gegevens en een definitief verslag van de resultaten (in te dienen twee jaar na het beëindigen van het terreinonderzoek).

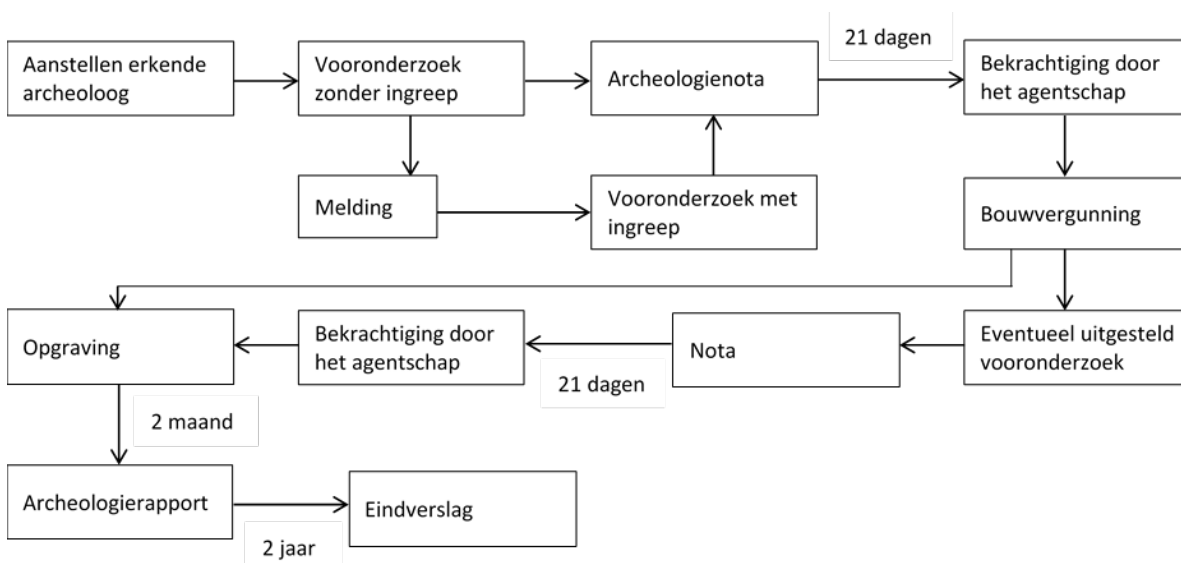

Fig. 1: Schematische voorstelling van het archeologietraject bij archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige ingrepen in de bodem⁸.

⁵ De definities volgen deze uit de begrippenlijst van de Code van Goede Praktijk.

⁶ Deze mogelijkheid, ingevoerd in de versie 2.0 van de Code van Goede Praktijk treedt op wanneer na een vooronderzoek met ingreep in de bodem besloten wordt dat voldoende kenniswinst is bereikt, waarna het archeologisch ensemble wordt bestudeerd en in een eindverslag gepubliceerd.

⁷ Zie vorige noot.

⁸ Vandenhende *et al.* 2016, 285.

Aan het schema in fig. 1 moet nog de nuance toegevoegd worden, waarbij een uitgesteld vooronderzoek (opnieuw) zonder ingrepen in de bodem verloopt. De wetgeving en de Code spreken echter - expliciet - enkel van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem. In sommige gevallen kan het echter voorkomen dat de redenen die een vooronderzoek met ingreep in de bodem belemmeren, ook gelden voor een deel van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Een bureauonderzoek kan steeds worden uitgevoerd, maar in uitzonderlijke gevallen is het niet mogelijk om op het terrein ook een veldkartering, een geofysisch onderzoek of een landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren. Dan is er geen andere mogelijkheid dan het uitgesteld uitvoeren van een deel van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Na het aanvragen of verlenen van de bouwvergunning kan het vooronderzoek worden uitgevoerd, te beginnen met de resterende fasen van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, mogelijk maar niet noodzakelijk gevolgd door vooronderzoek met ingreep in de bodem. Na afronding van de fasen van het vooronderzoek die noodzakelijk bleken (dus mogelijk zonder fase met ingreep in de bodem) wordt een nota opgesteld.

Het **archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen** produceert, in het geval het gaat om ingrepen in de bodem, een archeologierapport en een eindverslag. De termijnen voor het afwerken daarvan zijn dezelfde als bij de bovenstaande categorie.

Voor de **toevalsvondsten** geldt dat, indien deze tot een opgraving leiden, deze ingreep wordt uitgevoerd zoals een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Er worden dus achtereenvolgens een archeologierapport en een eindverslag opgesteld, waarbij de termijnen voor het afwerken dezelfde zijn als bij de bovenstaande twee categorieën.

In het kader van het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn enkele projecten ondergebracht als oplossing voor problemen die ontstonden bij de overgang van het Archeologiedecreet naar het Onroerenderfgoeddecreet. Na 1 april 2016 konden opgravingsvergunningen volgens het Archeologiedecreet alleen nog maar aangevraagd worden als er een verleende stedenbouwkundige vergunning voorhanden was met een voorwaarde over archeologie, aangevraagd voor 1 juni 2016. Wanneer dit niet het geval was, en er ook nog geen bekrachtigde archeologienota voorlag, die de toelating bevat voor een opgraving, en de initiatiefnemer toch vrijwillig koos om het vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren, bleef enkel de procedure van de wetenschappelijke vraagstellingen over om dit wettelijk te laten gebeuren⁹. De premiedossiers voor monumenten en landschapszorg waarin een noodzakelijke archeologische registratie vervat zit volgen eveneens datzelfde traject van wetenschappelijke toelating gezien voor deze dossiers niet noodzakelijk een stedenbouwkundige vergunning vereist is.

3 MATERIAAL EN METHODE

De basis van de hiernavolgende analyse wordt zoals gezegd gevormd door de documenten beschreven in 2.2, in 2016 opgeladen in het archeologieportaal, en in het geval van de archeologienota's en de nota's ten laatste op 21 januari 2017 bekrachtigd. De ingediende documenten worden op basis van de indiendatum tot een bepaald werkjaar gerekend maar vermits de termijn voor bekrachtiging 21 dagen bedraagt, konden op 31 december 2016 ingediende documenten nog tot 21 januari 2017 bekrachtigd worden. Alle documenten zijn gescreend en een aantal kenmerken en numerieke gegevens zijn genoteerd in een speciaal daartoe ontwikkelde databank.

⁹ Zie https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/overgangsbepalingen_archeologie_vergunningsaanvragen.pdf

4 NUMERIEKE ANALYSE

4.1 TYPES DOCUMENTEN

In totaal werden 1032 ingediende documenten door het agentschap verzameld en (waar dat nodig was als stap in het archeologietraject) bekrachtigd¹⁰. Tot het kader van het ‘archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige ingrepen in de bodem’ (VI) horen 1004 documenten, tot dit van het ‘archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen’ (WV)¹¹ horen 8 documenten en binnen het kader van de ‘toevalsvondsten’ (TV) zijn er 20 documenten gegenereerd¹².

Deze documenten verdelen zich over volgende types:

- de archeologienota VI,
- de nota VI,
- het archeologierapport VI¹³,
- het eindverslag VI,
- het archeologierapport WV,
- het eindverslag WV,
- het archeologierapport TV,
- het eindverslag TV.

Figuur 2 toont het aantal per type document. Het is duidelijk dat in 2016 de overgrote meerderheid van de projecten binnen het kader van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem (VI) verliep terwijl initiatieven vanuit wetenschappelijke vraagstelling (WV) gering in aantal waren. Ook het aantal toevalsvondsten (TV) bleef beperkt. Binnen de projecten binnen het kader van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem overheersen de archeologienota’s, een logisch gevolg van het feit dat het Onroerenderfgoeddecreet, wat archeologie betreft, pas in 2016 in werking trad en de archeologienota het eerste resultaat is binnen het decretaal uitgetekend archeologietraject. In wat volgt wordt in de analyses dan ook de nadruk gelegd op de archeologienota’s. Ze vormen het enige type document waarvoor relevante numerieke analyse mogelijk is.

¹⁰ Archeologierapporten en eindverslagen dienen niet bekrachtigd te worden.

¹¹ Hierbij horen ook enkele projecten die als overgangmaatregel in deze categorie geplaatst zijn (zie eerder).

¹² Sinds 1 april 2016 werden 78 toevalsvondsten gemeld maar slechts 20 daarvan waren archeologisch relevant en leidden tot een ingreep in de bodem.

¹³ Zie noot 6.

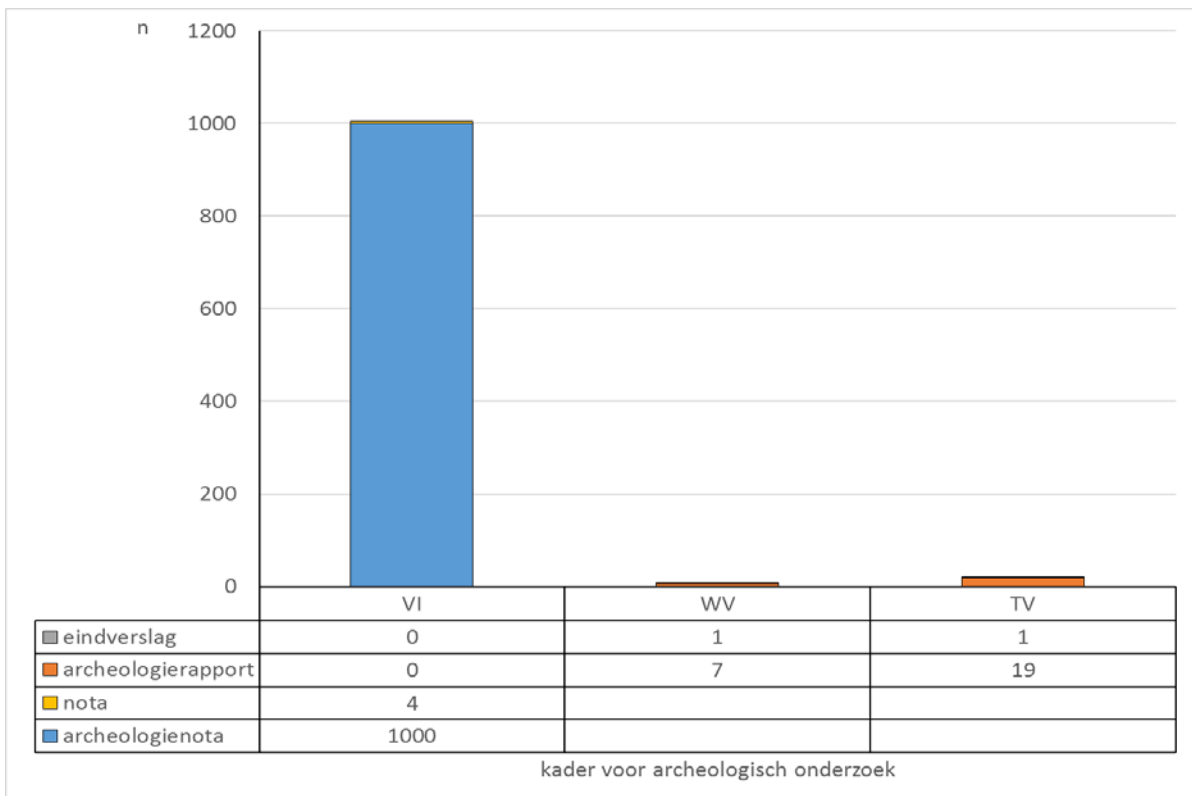

Fig. 2: Aantallen van de types documenten ingediend (en indien nodig bekrachtigd) in 2016 (VI, WV, TV: zie tekst).

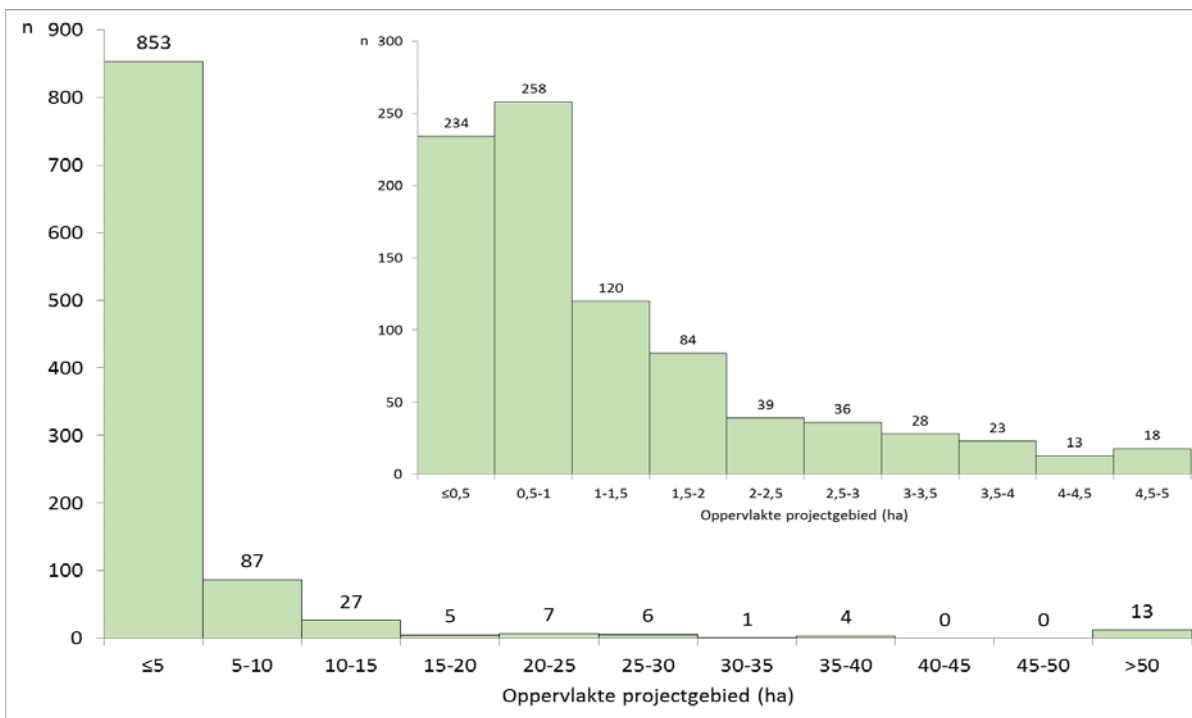

Fig. 3: Verdeling van de oppervlaktes van de projectgebieden voorgesteld in de voor het werkjaar 2016 bekrachtigde archeologienota's en nota's (n= 1003) (inzet: detailverdeling voor gebieden kleiner dan 5 ha). Voor één project is de oppervlakte onbekend.

Figuur 3 toont de verdeling van de oppervlaktes van de projectgebieden die in de archeologienota's voor 2016 zijn behandeld. Daarbij valt op dat het grootste deel van de dossiers over relatief kleine

terreinen gaat. 85 % is kleiner dan 5 ha, 49 % kleiner dan 1 ha. Het vastgestelde patroon toont aan dat het in de verdere analyses weinig nut heeft om in plaats van enkel het aantal documenten, ook de oppervlakte die zij vertegenwoordigen in rekening te brengen. Het gaat immers in hoofdzaak steeds over kleine gebieden.

Het aantal ingediende documenten verdeelt zich ongelijkmatig over de provincies (fig. 4). Voor Oost-Vlaanderen en Antwerpen ligt het aantal archeologienota's zelfs twee maal zo hoog als voor Limburg. Dit patroon is deels te verklaren door verschillen in oppervlakte¹⁴, maar houdt zonder twijfel ook verband met de verschillende aard en dynamiek van de economische ontwikkeling en het ruimtegebruik in de verschillende delen van het land. Daarnaast is het opvallend dat archeologierapporten als resultaat van toevalsvondsten in 2016 overwegend uit West-Vlaanderen komen. Dat is deels te verklaren door het aantal meldingen van bij toeval aangetroffen resten uit WO I (zie 7), die steeds archeologisch relevant zijn. Het betekent niet dat de meldingen van toevalsvondsten ongelijk over het Vlaams grondgebied zouden verspreid zijn¹⁵.

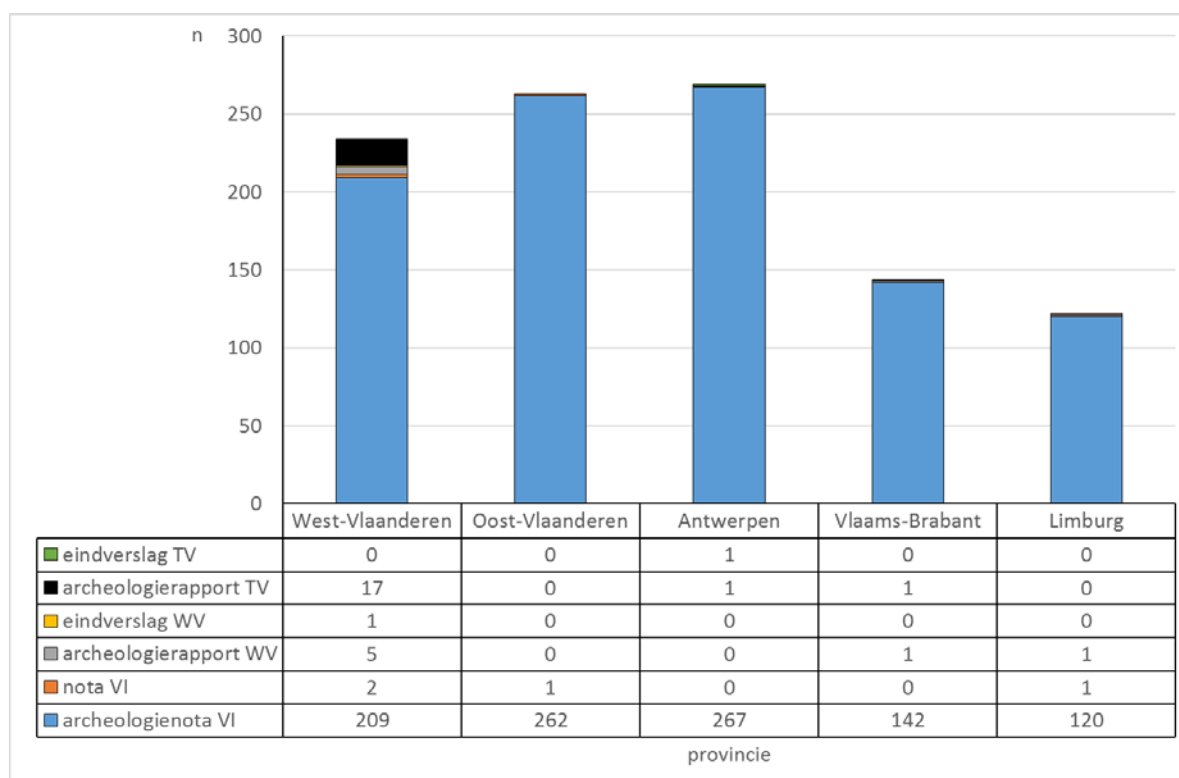

Fig. 4: Aantallen van in 2016 ingediende documenten per provincie. Types documenten die niet voorkwamen in dit werkjaar zijn weggelaten.

¹⁴ West-Vlaanderen 3.144 km², Oost-Vlaanderen 3.007 km², Antwerpen 2.867 km², Vlaams-Brabant 2.106 km², Limburg 2.422 km².

¹⁵ Zie indicator EVREG 42 / EVARCH 14.

4.2 STAPPEN IN HET VOORONDERZOEK

De Code onderscheidt binnen het vooronderzoek een aantal categorieën van methoden:

- 1) zonder ingreep in de bodem:
 - bureauonderzoek,
 - geofysisch onderzoek,
 - landschappelijk bodemonderzoek,
 - veldkartering.
- 2) met ingreep in de bodem:
 - verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek,
 - proefputten & proefsleuven,
 - proefputten in functie van steentijd artefactensites.

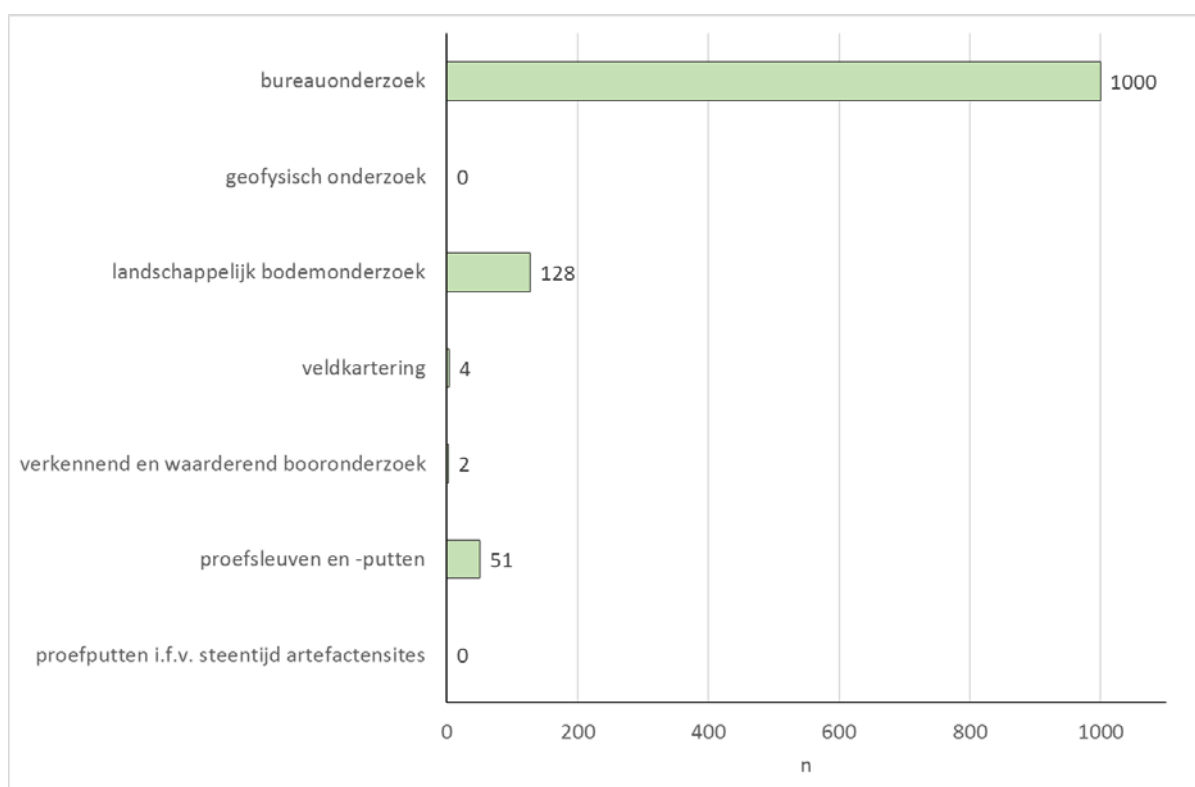

Fig. 5: Voorkomen van de verschillende onderzoeksmethoden binnen het archeologisch vooronderzoek beschreven in de archeologienota's voor 2016. Meerdere methoden kunnen toegepast zijn per document.

De Code schrijft voor dat bureauonderzoek steeds de start van een archeologisch vooronderzoek moet vormen. De keuze van de andere methoden ligt vrij maar dient men schriftelijk te beargumenteren. Het is duidelijk dat de in 2016 bekrachtigde archeologienota's voornamelijk op bureauonderzoek gebaseerd zijn terwijl de andere onderzoeksmethoden veel minder vaak worden toegepast (fig. 5). Het vastgestelde patroon is het resultaat van de frequent in de archeologienota's aangehaalde situatie waarbij op het moment van het opstellen van de archeologienota de erkende archeoloog wettelijk nog geen toegang heeft tot het terrein (omdat bv. de aanvrager van de archeologienota nog geen eigenaar is van dat terrein), of dat dit laatste om andere redenen (bv. bebossing) nog niet kan onderzocht worden. Dit leidt tot een archeologienota waarin een 'uitgesteld traject' wordt voorgesteld (zie ook 5). In het algemeen is het ontbreken van geofysisch onderzoek en het geringe aandeel van veldkartering

opvallend. Bij de onderzoeken die wel op het terrein werden uitgevoerd, valt daarnaast het relatief lage aandeel verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek en proefputten in functie van steentijd-artefactensites op, in verhouding tot proefsleuven en -putten (fig. 5).

4.3 INSTRUMENTEN VOOR BEHEER

Om het behoud en het beheer van het archeologisch erfgoed te ondersteunen continueert het Onroerenderfgoeddecreet een aantal bestaande, en introduceert het een aantal nieuwe instrumenten¹⁶. Een eerste, reeds bestaand instrument zijn de **beschermde archeologische sites**. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een beschermde archeologische site als “een archeologische site die voorlopig of definitief beschermd is overeenkomstig hoofdstuk 6”¹⁷ en een archeologische site als “een onroerend goed dat ondergronds, aan de oppervlakte of onder water aanwezig is, met inbegrip van de archeologische artefacten die er integrerend deel van uitmaken, van algemeen belang wegens de archeologische erfgoedwaarde”¹⁸. Tabel 1 toont dat slechts één project uit de archeologienota’s en nota’s een ingreep betreft in een beschermd archeologisch site (de Tomme te Huldenberg, een neolithisch omweld site). Dat komt neer op 0,1 % van de documenten.

	aantal	vervolgtraject		
		geen maatregelen	uitgesteld vooronderzoek	opgraving
ingrepen in beschermde archeologische site	1	0	1	0
ingrepen in AZ	125	62	52	11
ingrepen (gedeeltelijk) in GGA-zone	10	4	5	1

Tabel 1: Aantal ingrepen in 2016, in archeologische projecten vallend onder het Onroerenderfgoeddecreet, in beschermde sites, op terreinen binnen vastgestelde archeologische zones (AZ) en op terreinen die gedeeltelijk in een gebied liggen waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA-zone). Bron zijn de archeologienota’s en nota’s (n= 1004).

Een nieuw instrument vormen de **archeologische zones (AZ)**, niet te verwarren met de archeologische zones die overeenkomstig het Archeologiedecreet konden worden beschermd¹⁹. De archeologische zones uit het Onroerenderfgoeddecreet zijn “zones waar op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten onderbouwd kan worden dat ze met hoge waarschijnlijkheid archeologische erfgoedwaarde hebben”²⁰. Hoewel er geen zekerheid bestaat over de aanwezigheid van archeologische erfgoedwaarde, bestaat er wel degelijk een ernstig wetenschappelijk vermoeden. Als het bovendien ook nog zeer waarschijnlijk over een voldoende goed bewaarde archeologische zone gaat, kan ze worden opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones²¹. De vaststelling van deze inventaris gebeurt door de minister bevoegd voor onroerend erfgoed²². De minister ondertekende op 19 februari 2016 een eerste reeks besluiten waardoor de historische kern van 58 historische steden is opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones²³. 125

¹⁶ De beschrijving van deze instrumenten volgt Vandenhende *et al.* 2016, 259-261.

¹⁷ Art. 2.1, 18° Onroerenderfgoeddecreet.

¹⁸ Art. 2.1, 10° Onroerenderfgoeddecreet.

¹⁹ Art. 3, 3° en 13 Archeologiedecreet.

²⁰ Art. 2.1, 11° Onroerenderfgoeddecreet.

²¹ Art. 4.1.1 Onroerenderfgoeddecreet en art. 4.1.3 Onroerenderfgoedbesluit.

²² Art. 4.1.6 Onroerenderfgoedbesluit.

²³ Ministerieel Besluit van 19 februari 2016 (56 archeologische zones) en Ministerieel Besluit van 8 maart 2016 (2 archeologische zones). BS 31 maart 2016. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/portaal/bericht/225>

archeologienota's betroffen terreinen gelegen in een AZ, dat is 12,5 % van het totaal aantal ingediende archeologienota's. In 65 gevallen (52 %) gaat het om terreinen groter dan 3000 m², waarvoor dus ook zonder de vaststelling van een AZ onder de regelgeving van het Onroerenderfgoeddecreet een archeologienota vereist zou zijn geweest²⁴.

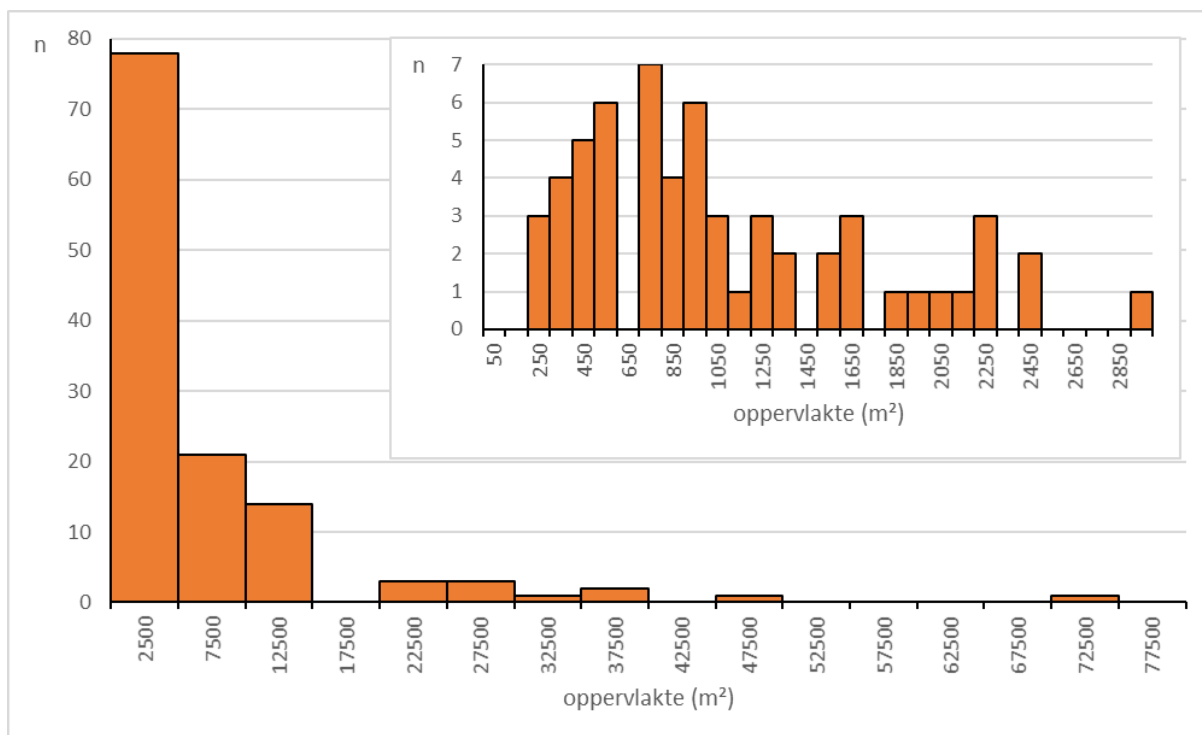

Fig. 6: Verdeling van de oppervlaktes van de projectgebieden voorgesteld in de voor het werkjaar 2016 bekrachtigde archeologienota's van toepassing op terreinen binnen de archeologische zones (n= 124) (inzet: detailverdeling voor gebieden kleiner dan 3000 m²).

²⁴ Voor één project is de oppervlakte onbekend.

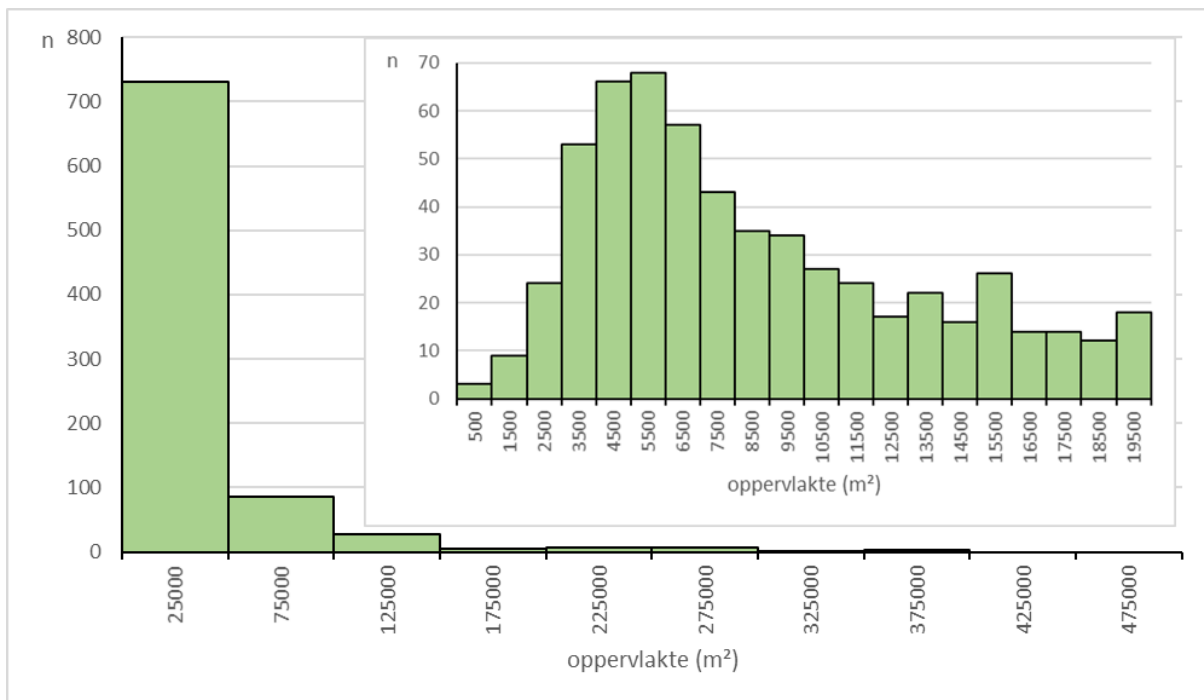

Fig. 7: Verdeling van de oppervlaktes van de projectgebieden voorgesteld in de voor het werkjaar 2016 bekrachtigde archeologienota's en nota's van toepassing op terreinen buiten de archeologische zones (n= 877) (inzet: detailverdeling voor gebieden kleiner dan 20.000 m²).

Figuren 6 en 7 geven de oppervlaktes van de projectgebieden apart voor terreinen binnen of buiten een archeologische zone. De vergelijking toont duidelijk aan dat de eerste groep uit gebieden bestaat die grofweg slechts een tiende in oppervlak beslaan als de gebieden uit de tweede groep (meerderheid kleiner dan 5000 m² versus meerderheid kleiner dan 50.000 m²).

De **gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA-gebieden)**²⁵, vormen naast de vastgestelde archeologische zones een tweede nieuw instrument. Onder deze gebieden wordt verstaan: “gebieden waar op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten onderbouwd kan worden dat ze met hoge waarschijnlijkheid geen archeologische waarden hebben”²⁶. Het aanduiden van deze gebieden gebeurt op basis van twee hoofdcriteria: 1) het gebied is reeds archeologisch onderzocht en op basis van die kennis is er geen archeologisch erfgoed aanwezig of meer aanwezig (want opgegraven), en 2) het gebied is reeds in die mate verstoord dat er, in combinatie met gegevens over de potentiële dikte van het bodemarchief, geen archeologisch erfgoed (meer) te verwachten valt²⁷. De vaststelling van de gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt gebeurt door de minister bevoegd voor onroerend erfgoed, na mededeling aan de Vlaamse Regering²⁸. Voor deze gebieden gelden vanzelfsprekend geen archeologische maatregelen wanneer er ingrepen in de bodem plaatsvinden²⁹. De gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt werden een eerste maal vastgesteld op 5 februari 2016³⁰, vervolgens werden nieuwe, aangepaste

²⁵ <https://geo.onroerenderfgoed.be>

²⁶ Art. 5.4.1, derde lid Onroerenderfgoedbesluit.

²⁷ Meylemans E., *De opmaak van de 'kaart van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt' versie 1 (18-12-2015)*, intern rapport agentschap Onroerend Erfgoed 4.

²⁸ Art. 5.4.1 Onroerenderfgoedbesluit. Vanaf 1 januari 2017 gebeurt de vaststelling door de administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed.

²⁹ Bij bodemingrepen in gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, blijft de initiatiefnemer wel gehouden aan de meldingsplicht bij toevalsvondsten.

³⁰ BS 31 maart 2016.

versies vastgesteld op 1 juli 2016³¹ en 30 november 2016³². In 10 gevallen (1 %) behandelen de archeologienota's en nota's terreinen die op een GGA-locatie liggen maar dan gaat het steeds om een overlap met die GGA-locatie en nooit om een volledige ligging binnen GGA-gebied. Die gedeeltelijke overlap stelt deze projecten niet vrij van het opstellen van een archeologienota, en wat daar qua maatregelen op volgt. Er is niet gekend hoeveel projecten volledig binnen GGA-gebied lagen, aangezien hiervoor geen archeologienota dient opgemaakt te worden.

5 BESLISSINGEN IN FUNCTIE VAN HET BEHEER VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED

De archeologienota en de nota bevatten een voorstel om het archeologisch traject wel of niet verder te zetten en specificeren in het eerste geval welke verdere stappen dienen te worden gezet (na bekrachtiging). Een nota kan aldus leiden tot het vrijgeven van het terrein ('geen maatregelen'), tot een opgraving, of tot behoud *in situ*³³. Een archeologienota leidt tot diezelfde drie opties, plus het voorstel tot uitgesteld vooronderzoek. Figuur 8 toont het aandeel van de vier opties die in de archeologienota's geadviseerd werden. In 55 % van de gevallen wordt de vrijgave van de terreinen voorgesteld. De optie 'behoud in situ' wordt vrijwel nooit weerhouden. Een opgraving wordt (als rechtstreekse optie) slechts geadviseerd in een minderheid van de gevallen (3 %). Opvallend is opnieuw de hoge frequentie van archeologienota's die een uitgesteld traject voorstellen. Het gaat hierbij zowel om het uitstellen van vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuven) als om het uitstellen van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, daarna eventueel gevolgd door vooronderzoek met ingreep in de bodem (zie eerder). Welk deel van deze uitgestelde vooronderzoeken uiteindelijk tot een opgraving zullen leiden, is vooralsnog onbekend. Er zijn in 2016 immers nog nauwelijks vervolgprijzen in het vooronderzoek uitgevoerd.

De aantallen voorgesteld in fig. 8 laten toe te voorspellen dat in de op 2016 volgende werkjaren (wellicht vooral 2017) naast een stroom aan nieuwe archeologienota's ook een extra aandeel van nota's bij het agentschap zal ingediend worden, deze laatste als resultaat van vele opties voor een 'uitgesteld traject van vooronderzoek'. In zekere zin verhoogt dit de dossierlast voor het toekomstig erfgoedbeheer.

³¹ BS 11 juli 2016.

³² BS 8 december 2016.

³³ Combinaties van deze opties zijn voorlopig niet geregistreerd in de voor deze rapportering ontworpen databank. Vooral de problematiek van de verhouding tussen de oppervlaktes waarop de verschillende opties betrekking hebben, maakt dit vooralsnog niet mogelijk.

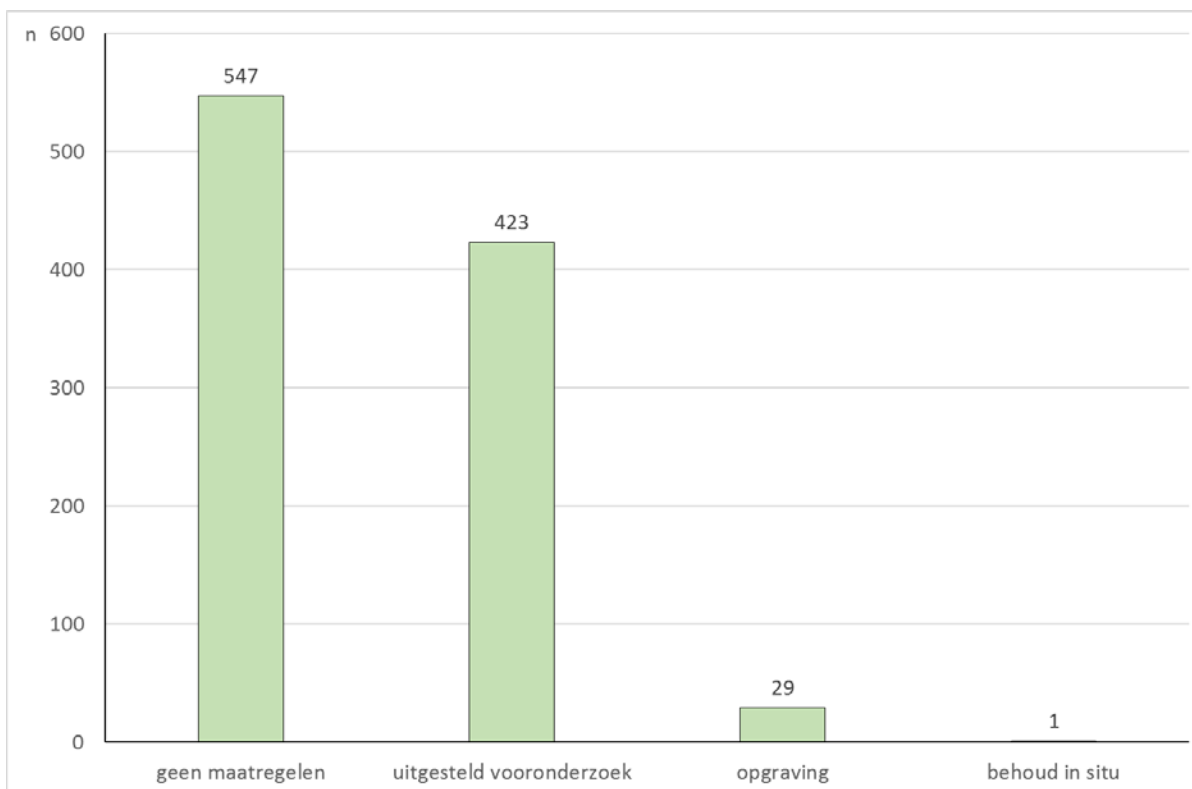

Fig. 8: Aantallen van de keuzes voorgesteld in de archeologienota's voor 2016 (n= 1000).

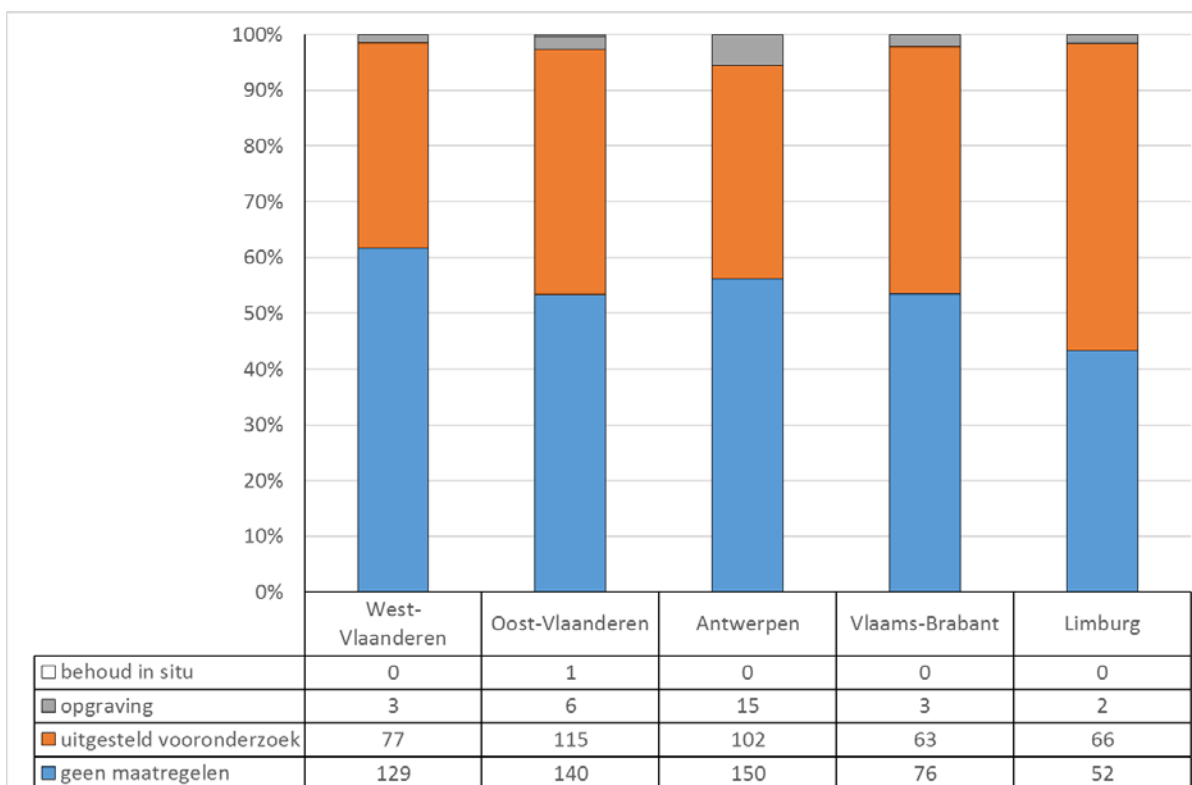

Fig. 9: Relatief aandeel van de beslissingen in 2016 voorgesteld in een archeologienota, per provincie.

Merkwaardig genoeg verschilt het relatieve aandeel van archeologienota's, die leiden tot vrijgave van het terrein (geen maatregelen), tot uitgesteld vooronderzoek (met of zonder ingreep in de bodem) of tot opgraving, tussen de provincies (fig. 9). Voor Limburg ligt het aandeel van 'geen maatregelen'

beduidend lager dan voor West-Vlaanderen, om de uitersten te benoemen. In Limburg wordt dus vaker voor het vooronderzoek in uitgesteld traject gekozen, een patroon dat voor een deel te verklaren blijkt uit de lokale bodemgesteldheid en bewoningsgeschiedenis (zie verder, 7).

Als de keuzes in functie van beheer, die in de archeologienota's en nota's worden voorgesteld, worden bekeken per groepen van projecten die zich respectievelijk situeren in beschermde sites, in AZ's en in GGA-gebieden (zie ook eerder, tabel 1), kan over de eerste groep door het geringe aantal gevallen niets gezegd worden. Bij de projecten in AZ's, is het zo dat 50 % tot de optie 'geen maatregelen' leidde, 41 % tot vooronderzoek in uitgesteld traject en 9 % direct tot een opgraving. Wanneer de groep van 125 dossiers wordt opgesplitst in terreinen onder of boven 3000 m², doen zich geen opvallende verschillen voor³⁴. Bij de kleinere terreinen zijn de verhoudingen 46 % 'geen maatregelen', 46 % uitgesteld vooronderzoek en 8 % opgraving, terwijl dit bij de grotere terreinen neerkomt op 54 % 'geen maatregelen', 37 % uitgesteld vooronderzoek en 9 % opgraving. In de tien documenten die gaan over gebieden die deels in een GGA-locatie liggen, werd vier maal 'geen maatregelen' voorgesteld, vijf maal een uitgesteld vooronderzoek en één maal een opgraving.

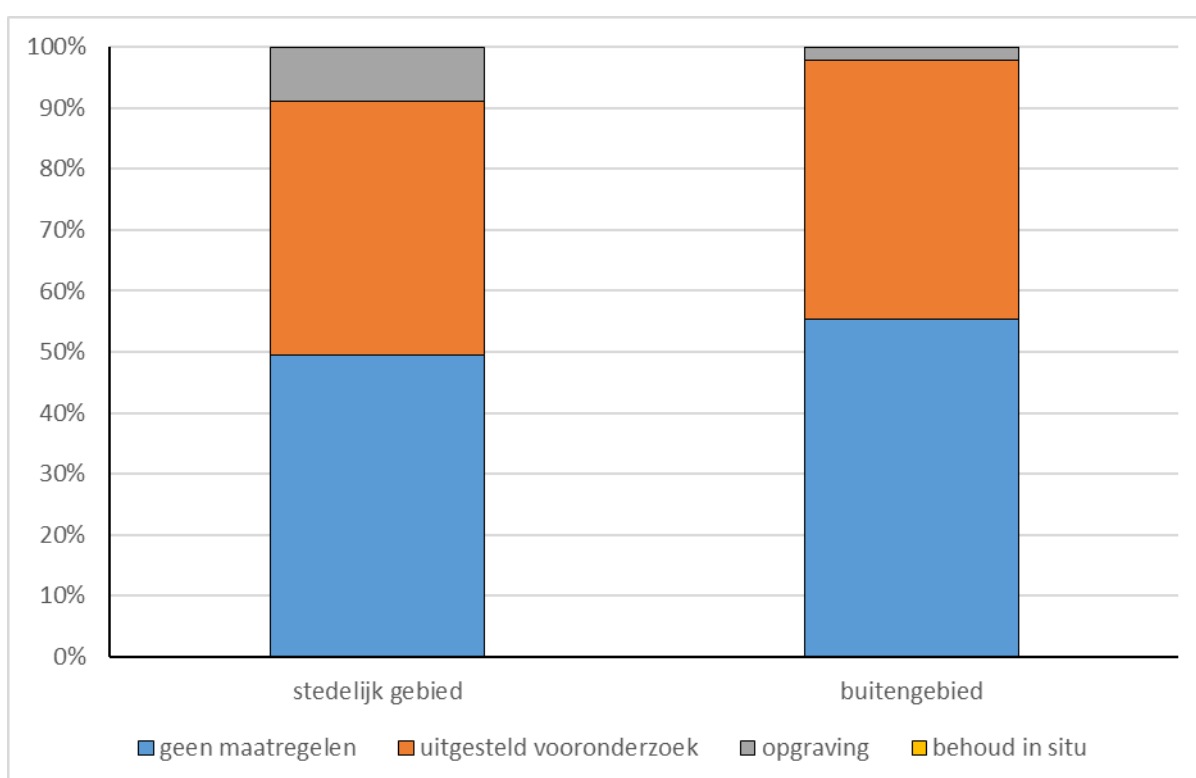

Fig. 10: Vergelijking van de frequenties van de keuzes vooropgesteld in de archeologienota's voor 2016, tussen de stedelijke kernen (terreinen binnen de vastgestelde stedelijke AZ-gebieden, n= 125) en het buitengebied (n= 875).

Wanneer een vergelijking wordt gemaakt van de frequenties van de keuzes vooropgesteld in de archeologienota's, tussen de stedelijke kernen (terreinen binnen de vastgestelde stedelijke AZ-gebieden) en het buitengebied (fig. 10), tonen zich geen grote verschillen, zij het dat het archeologisch vooronderzoek in de stedelijke gebieden in eerste instantie iets vaker leidt tot een opgraving. Dat heeft echter niets te maken met de introductie van de vastgestelde AZ's in stedelijke kernen vermits de frequenties van de keuzes in de archeologienota's voor kleine en grote stedelijk terreinen gelijk lopen

³⁴ Voor één project is de oppervlakte onbekend.

(zie eerder). In stedelijk gebied zit per oppervlakte van het grondgebied nu eenmaal meer archeologisch erfgoed.

Het proces van het vooronderzoek dat tot een archeologienota leidt, en de keuzes die daaruit voortvloeien, kunnen meer in detail bestudeerd worden door de onderzoeksstrategieën in een stroomschema uit te zetten. Figuur 11 biedt een vereenvoudigd schematisch overzicht van de in de databank geregistreeerde onderzoeksstappen, de frequenties waarmee deze opties zijn doorlopen en de frequenties waarmee bepaalde keuzes als eindadvies zijn naar voor geschoven. Een aantal van de opties in het diagram valt meteen weg omdat geofysisch onderzoek niet opduikt in de archeologienota's voor 2016. Verder komt een aantal andere, reeds bekende patronen terug, zoals het groot aantal archeologienota's dat enkel bureauonderzoek bevat, en de relatieve zeldzaamheid van landschappelijk bodemonderzoek en onderzoek met proefsleuven en -putten (zie ook fig. 5).

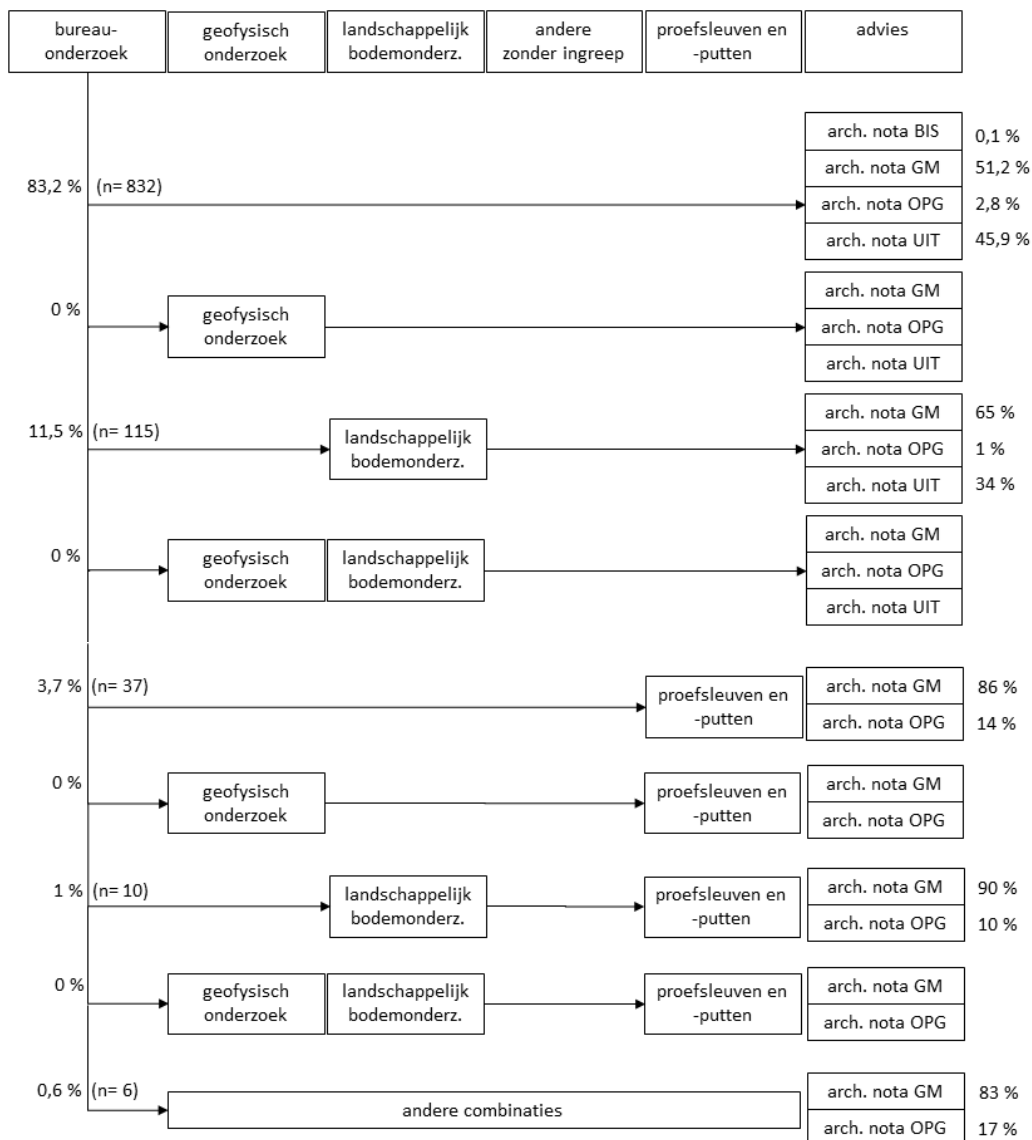

Fig. 11: Vereenvoudigd stroomdiagram voor het verloop van het vooronderzoek als voorbereiding van archeologienota's en het advies dat daarin wordt beargumenteerd (BIS: behoud in situ, GM: geen maatregelen, OPG: opgraving, UIT: uitgesteld traject met of zonder ingreep in de bodem).

Een belangrijkere observatie ligt in de verhouding tussen de keuzes die uit elk gevolgd traject naar voor komen. Het blijkt dat enkel bureauonderzoek (het meest gevolgde traject) heel vaak niet tot een beslissing ‘geen maatregelen’ of ‘opgraving’ leidt. Daarbij wordt een uitgesteld vooronderzoek als oplossing gezien terwijl men zelden direct tot een opgraving wil besluiten. Het percentage ‘geen maatregelen’ schijnt vervolgens te stijgen naarmate men meer stappen zet in het vooronderzoek, en wordt zeer hoog als er ook proefsleuvenonderzoek is gebeurd. Hoe meer vooronderzoek, hoe meer kans op ‘geen maatregelen’, zou men kunnen besluiten. Deze tendens is echter een foutieve interpretatie want de percentages zijn natuurlijk onderling afhankelijk van de categorie ‘uitgesteld vooronderzoek’, terwijl eens proefsleuven zijn gegraven deze categorie niet meer voorkomt. Wanneer ‘uitgesteld vooronderzoek’ niet als optie wordt weerhouden en de verhouding tussen ‘geen maatregelen’ en ‘opgraving’ als keuzes na de vier gevolgde trajecten wordt bekeken, zijn er geen grote verschillen waar te nemen (fig. 12). Eenmaal proefsleuven zijn gegraven is de kans op een opgraving als vervolg wat groter maar dat komt omdat de optie van proefsleuven meestal wordt genomen als de verwachting op archeologisch erfgoed al substantieel is. Toch wordt ook na proefsleuven in ongeveer 90 % van de gevallen tot ‘geen maatregelen’ besloten. Deze interpretatie is echter onder voorbehoud want gebaseerd op een klein aantal gevallen.

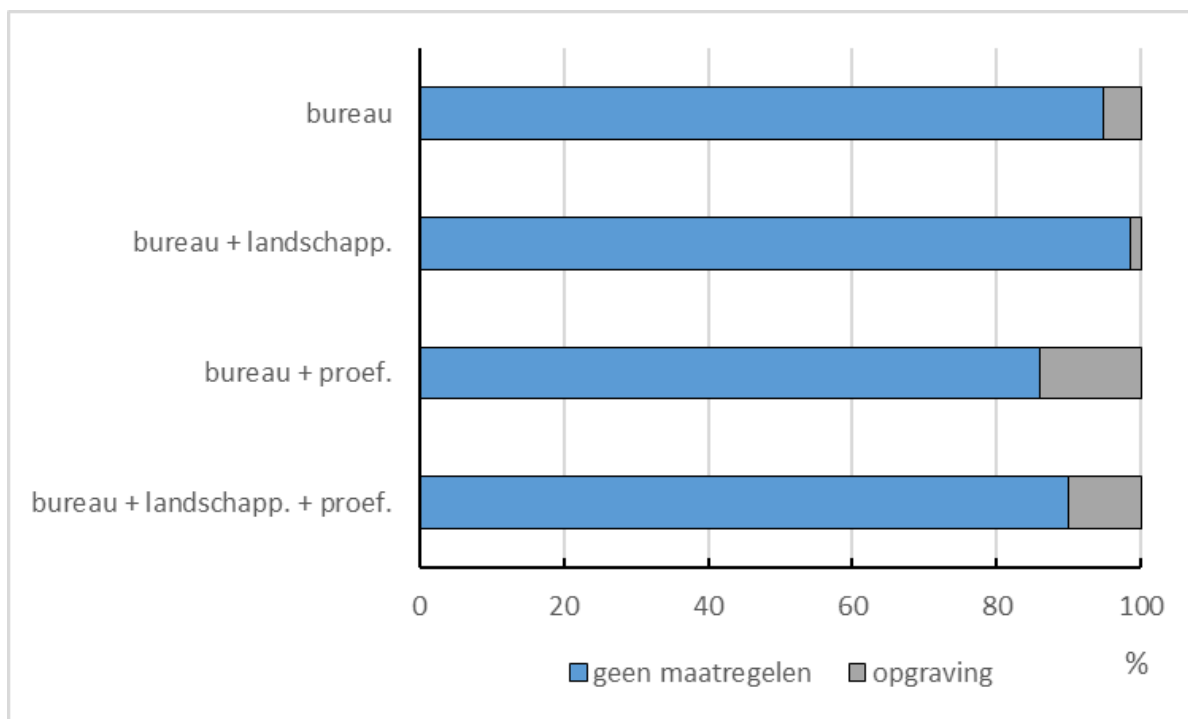

Fig. 12: Verhouding tussen ‘geen maatregelen’ en ‘opgraving’ als keuzes in de archeologienota’s voor 2016, naargelang de verschillende trajecten gevolgd in het vooronderzoek (zie fig. 11). De opties ‘behoud in situ’ en ‘uitgesteld vooronderzoek’ zijn hier buiten beschouwing gelaten (van boven naar onder, n= 832, 115, 37 en 10).

De twee voorkomende trajecten waarin proefsleuven zijn opgenomen (zie fig. 11 en 12) laten enigszins toe te voorspellen wat de uitkomst zal zijn van het vele in 2016 uitgestelde vooronderzoek. Daarbij moet echter verondersteld worden dat de keuzes voorgesteld in de toekomstige nota’s gelijk zullen lopen met deze in de archeologienota’s uit 2016 waarin het vooronderzoek onmiddellijk tot in de fase van de proefsleuven is doorgetrokken.

6 BIJDAGEN TOT DATABANKEN IN FUNCTIE VAN BEHEER

Een archeologisch vooronderzoek of een opgraving is niet alleen relevant voor het actueel erfgoedbeheer op het niveau van een bepaald terrein, ze brengen mogelijk ook gegevens aan die kunnen opgenomen worden in de databanken die gebruikt worden voor toekomstige beheersdoeleinden (zoals de eerder besproken 'instrumenten' zoals AZ en GGA), met betrekking op terreinen in de buurt of op terreinen met soortgelijke kenmerken. Figuur 13 toont het aantal archeologienota's dat nuttige informatie leverde voor de uitbouw van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), de kennis van de vastgestelde archeologische zones (AZ's) en de kaart van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA). Opvallend is de bijdrage aan de databank voor dit laatste instrument: in ongeveer één op zeven gevallen levert het vooronderzoek hier een bijdrage. Bureauonderzoek en ander vooronderzoek zonder ingreep in de bodem laten toe om terreinen als volledig verstoord te bestempelen, waarna deze kunnen aangevuld worden op de GGA-kaart. Vooronderzoek met ingreep in de bodem of een opgraving zijn daarvoor niet eens nodig. Het gaat hier natuurlijk om projecten waarbij de keuze na vooronderzoek 'geen maatregelen' was.

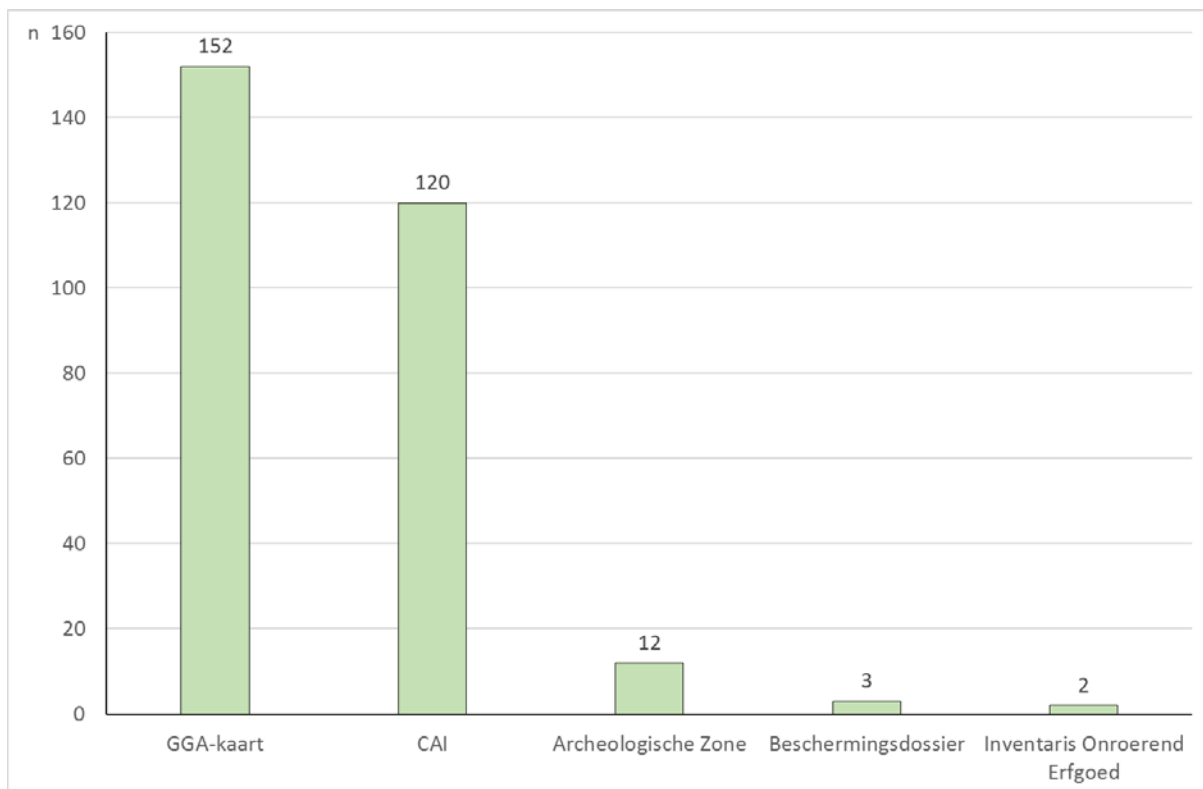

Fig. 13: Aantallen van archeologienota's voor 2016, die bijdragen leverden voor de databanken in functie van beheer.

Gegevens die relevant zijn voor de CAI betreffen voornamelijk vondsten of registraties van sporen die als resultaat van het vooronderzoek of de opgraving verzameld zijn. De vele vooronderzoeken die enkel uit bureauonderzoek bestonden kunnen in dat opzicht weinig resultaat bieden. In enkele gevallen werden toch lacunes in de CAI gemeld of kon het bureauonderzoek nuttige, aanvullende informatie leveren.

Wat de AZ's betreft gaat het om uitdieping van de wetenschappelijke kennis van de historische stadskernen. Tijdens het bureauonderzoek kunnen weinig bekende historische bronnen worden ontsloten en ingrepen in de bodem leveren nieuwe archeologische ensembles op. Voorsnog blijven

deze aspecten beperkt, gezien het archeologisch traject onder het Onroerenderfgoeddecreet nog in de opstartfase zit en er vooral uitsluitend bureauonderzoek is verricht.

Het moet ten slotte ook vermeld dat het archeologisch onderzoek bijdraagt aan de kennis van de Vlaamse bodem en ondergrond. Zo zijn er de aanvullingen op de bodemkaart³⁵, vooral in stedelijke omgevingen die bij de opmaak van de kaart als bebouwd (OB) aangeduid zijn (en toen niet verder onderzocht) maar waarvoor nu bijkomende info over de bodemgesteldheid beschikbaar komt. Daarnaast leveren vooronderzoeken met ingrepen in de bodem ook in zones die reeds bodemkundig gekarakteriseerd zijn bijkomende informatie op. Deze gegevens worden doorgespeeld naar de Databank Ondergrond Vlaanderen³⁶.

7 INHOUDELIJKE INFORMATIE

De inhoudelijke, wetenschappelijke informatie die door archeologisch onderzoek sinds 1 juni 2016 onder het Onroerenderfgoeddecreet is verzameld, blijft wat de vergunningsplichtige ingrepen in de bodem betreft, vooralsnog beperkt. Dat komt, zoals reeds meermaals aangehaald, doordat de meeste projecten nog in de opstartfase zitten en bovendien vaak beperkt bleven tot bureauonderzoek. Toch kunnen de vooronderzoeken, indien ze aanleiding gaven om vervolgonderzoek als optie naar voor te schuiven, een idee geven waar in de nabije toekomst potentieel archeologische informatie te verwachten valt. Figuur 14 toont de verspreiding van de locaties waar vooronderzoek is verricht en geeft weer waar dat tot een vrijgave van het terrein leidde ('geen maatregelen') en waar vervolgonderzoek werd geadviseerd.

De geografische spreiding van de locaties waar vooronderzoek werd verricht, is in figuur 14 uitgezet op een kaart van de archeoregio's. De uit de Nederlandse erfgoedzorg overgenomen term 'archeoregio' is gedefinieerd als "*gebied waarbinnen zowel sprake is van een globaal verband tussen landschap en bewoningsgeschiedenis als tussen landschapsvormende processen en het ontstaan van archeologische vindplaatsen, en het bodemarchief in het algemeen*"³⁷. Elk van de Vlaamse archeoregio's, die vooral afgebakend zijn op basis van de bodemassociatiekaart³⁸ en de kaart van de lithologie van de oppervlakkige lagen³⁹, heeft inderdaad een eigen landschapsvorming en dus ook bewoningsgeschiedenis gekend, en is gekenmerkt door specifieke condities voor de bewaring en bereikbaarheid van archeologisch erfgoed. Als het om inhoudelijke informatie gaat, is een opdeling in archeoregio's dan ook relevanter dan een analyse per provincie.

³⁵ <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/bodemloketten.html>

³⁶ <https://dov.vlaanderen.be>

³⁷ Archis, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Nederland.

³⁸ <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/bodemloketten.html>

³⁹ <http://www.atlas-belgique.be/cms2/uploads/oldatlas/atlas2/Atlas2-02-03-01.PDF> en volgende.

archeoregios:

- duinen
- polders
- zandstreek
- kempen
- maaskant
- zandleemstreek
- leemstreek

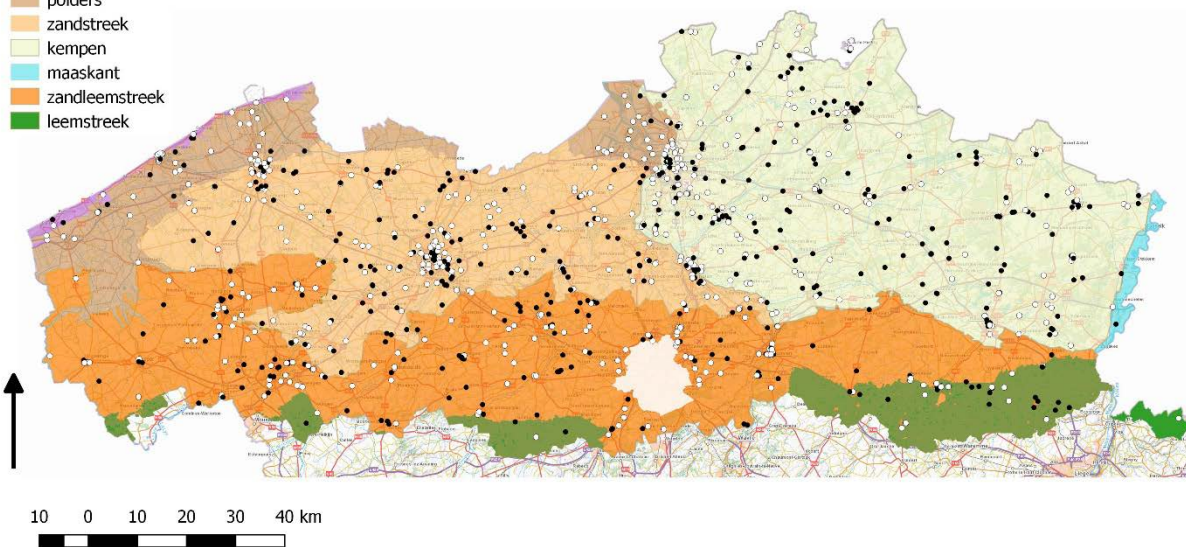

Fig. 14: Locaties waarvoor archeologisch vooronderzoek in het kader van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem is verricht, met ‘geen maatregelen’ (witte stippen) of vervolgonderzoek (uitgesteld vooronderzoek of opgraving: zwarte stippen) als advies.

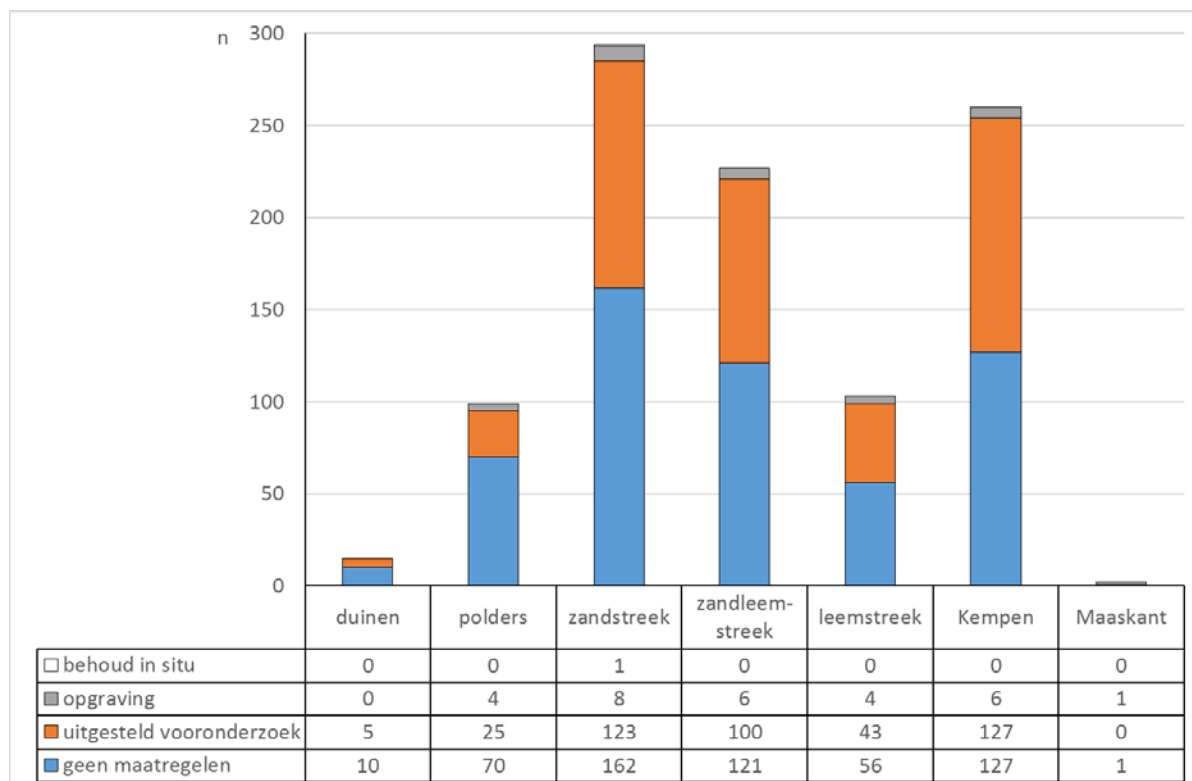

Fig. 15: Aantallen van archeologienota’s voor 2016, opgedeeld per keuze van advies, per archeoregio.

De verdeling van de archeologienota’s, en de keuzes die daarin worden geadviseerd, staan weergegeven in figuur 15. Die verdeling is uiteraard het resultaat van de interactie van vele factoren: grootte van de archeoregio, economische dynamiek, bewoningsdensiteit, enz. Ze geeft aan dat in de nabije toekomst archeologische informatie en kennis vooral uit de zand- en leembodems van

Vlaanderen zal komen, wat - even terzijde - nadelige repercussies heeft op bv. de kans op het aantreffen van goed bewaard organisch materiaal.

Wanneer het relatief aandeel van archeologienota's die leidden tot 'geen maatregelen' wordt vergeleken tussen de archeoregio's (fig. 16) blijkt dit voor de duinen en de polders hoger te liggen dan voor de andere regio's. De bodemgesteldheid en de afdekking van de oude landschappen door de relatief jonge duinzanden en dikke pakketten van polderklei moet hier de verklaring zijn. In deze gebieden is bij versturende ingrepen, die eerder oppervlakkig blijven, sneller tot 'geen maatregelen' te besluiten. Deze analyse biedt ook de verklaring voor de verschillen waargenomen tussen de provincies, voorgesteld in fig. 9.

Bij de opmaak van figuren 15 en 16 is geen rekening gehouden met de 12,5 % projectgebieden die in een stedelijke kern (vastgestelde AZ) liggen. De verhouding tussen de keuzes als advies in een archeologienota liggen voor het stedelijk gebied (fig. 10) echter vrijwel gelijk aan die voor de gehele zand-, zandleem- en leemstreken, en voor de Kempen (fig. 16). Voor het poldergebied zal het aandeel 'geen maatregelen' echter nog stijgen wanneer de stedelijke projecten zoals in Brugge buiten beschouwing worden gelaten.

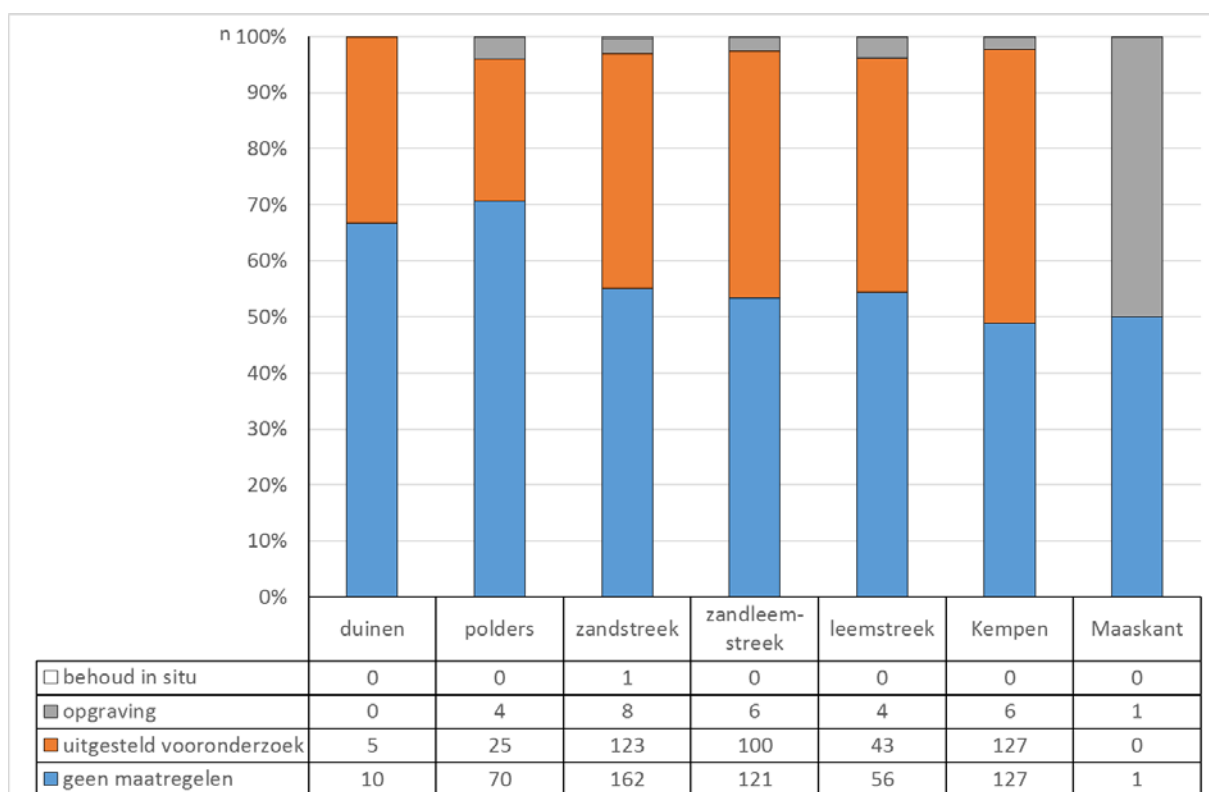

Fig. 16: Relatief aandeel van archeologienota's voor 2016, opgedeeld per keuze van advies, per archeoregio. Het beeld voor de Maaskant is niet relevant vanwege het kleine aantal dossiers.

De wetenschappelijke, inhoudelijke informatie uit de in 2016 opgestarte projecten op basis van vergunningsplichtige ingrepen zal dus pas in de volgende jaren kunnen geëvalueerd worden. Eenmaal in de fase van het opstellen van archeologierapporten en vooral eindverslagen zal een groot volume aan wetenschappelijke, inhoudelijke informatie ontsloten worden (waardoor het inhoudelijk deel van een rapport zoals dit in de toekomst sterk aan belang en interesse zal winnen). Voorlopig zijn door het geringe aandeel van onderzoek met ingreep in de bodem (proefputten en -sleuven) relatief weinig nieuwe sporen ontdekt of vondsten geborgen, laat staan dat het assessment (het inschatten van het

wetenschappelijk potentieel van de geborgen ensembles)⁴⁰ daarvan reeds is uitgevoerd. Dit zegt echter niets over de archeologische resultaten uit Vlaams onderzoek op zich vermits het meest renderende deel van het archeologisch traject in 2016 nog onder de regelgeving van het Archeologiedecreet verliep. Het in 2016 onder het Onroerendergoeddecreet aangeboorde potentieel is echter hoog. Nu al vermeldenswaard is bv. een bijzondere vondst⁴¹ uit Harelbeke, waar bij proefsleuven een zwaard uit de midden-bronstijd (1800 - 1100 v. Chr.) is gevonden, dat rechtop in een archeologisch spoor stak (fig. 17). Dergelijk, zonder twijfel ritueel fenomeen is een vondst van groot belang, zeker voor Vlaanderen maar ook op Noordwest-Europese schaal⁴². Het komt enkel voor op sites die uitermate belangrijk waren in de toenmalige, prehistorische maatschappij.

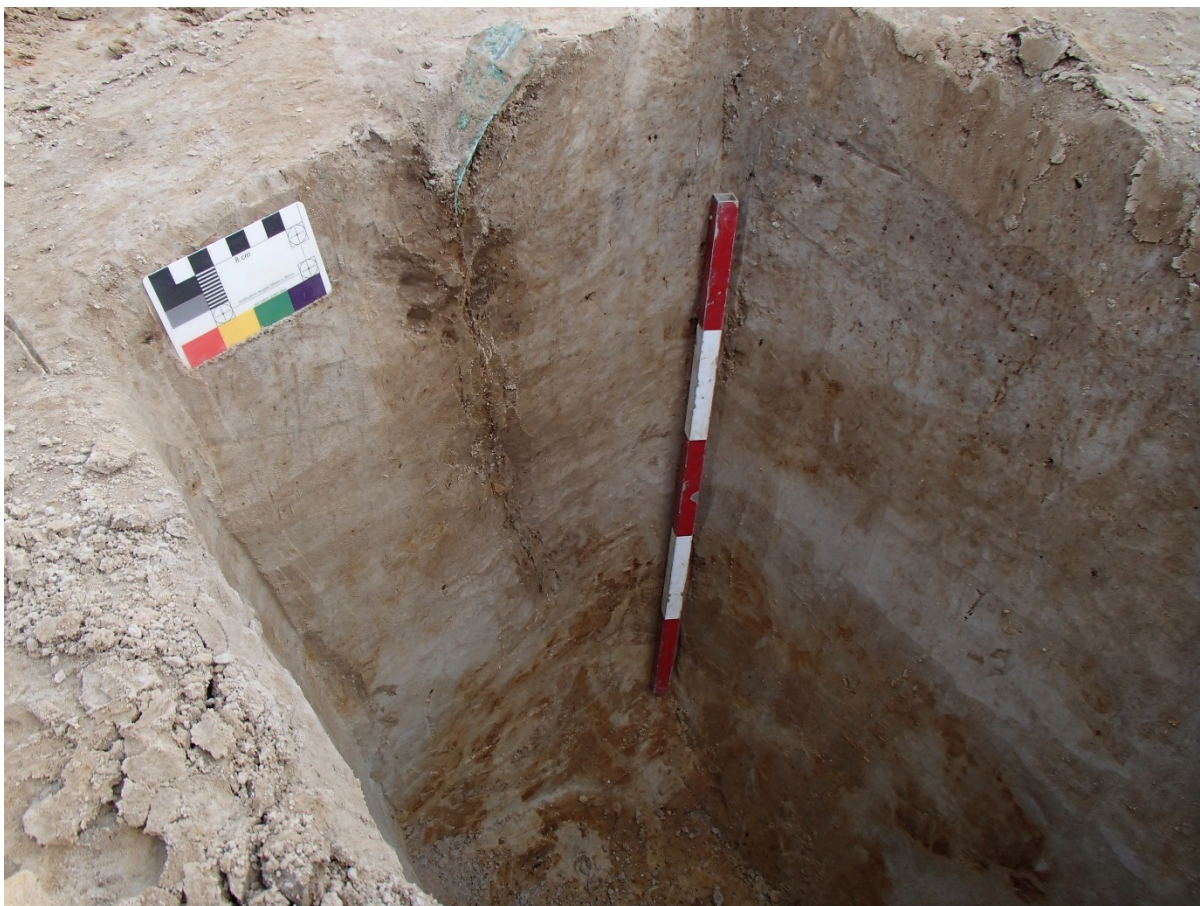

Fig. 17: Harelbeke: een in de grond geplaatst zwaard uit de midden-bronstijd (© BAAC).

De toevalsvondsten, voor 2016 onder het Onroerendergoeddecreet nog klein in aantal, komen vooral uit West-Vlaanderen, meer bepaald uit de Westhoek waar met regelmaat resten uit WO I worden aangetroffen. In een aantal gevallen gaat het om resten van bunkers of andere oorlogsinfrastructuur maar bij vijf meldingen ging het om menselijke resten van gesneuvelde soldaten. Andere Westvlaamse vondsten betreffen een Romeins brandrestengraf (Roeselare), een deel van de oorspronkelijke westgevel van het Ieperse Vleeshuis (midden 13de eeuw), een bastion van het 'Hoornwerk van Torhout' als deel van de laat-17de-eeuwse Vaubanversterking rond Ieper, en funderingen van twee opeenvolgende 18de-eeuwse staakmolens (Tielt). De belangrijkste vondst was evenwel een gedeelte

⁴⁰ <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/assessment>

⁴¹ Zie voor de definitie van 'bijzondere vondst': Code Goede Praktijk versie 1.0, p. 167.

⁴² Bakx R. & Pawelczak P. 2016. *Nota Bavikhove, Eerste Aardstraat. Deel 2: Verslag van Resultaten*, BAAC Vlaanderen Rapport 355, Gent; p. 25-33.

van een laat-Merovingisch grafveld (late 7de en 8ste eeuw na Chr.) te Koksijde, waaraan (een oudere, vroegmiddeleeuwse) bewoning voorafgaat (fig. 18). 46 skeletten werden geborgen die na fysisch antropologisch onderzoek een kijk zullen geven op leven en welzijn van een deel van de kustbevolking uit een historisch bijzonder slecht gedocumenteerde periode. Deze vondst zal tevens een licht werpen op de occupatiegeschiedenis van de kustvlakte, in een tijd dat die nog grotendeels aan de werking van het getij was blootgesteld. Vondsten buiten West-Vlaanderen omvatten een restant van de oude kasteelmuur van het kasteel van Kwabeek (Boutersem), en een gedeelte van het sas van het Schijn, een sluis uit 1818 (Antwerpen).

Fig. 18: Opgraving van een deel van een vroegmiddeleeuws grafveld te Koksijde, aangetroffen als toevalsvondst (foto K. Vandevorst, Onroerend Erfgoed).

Het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen behelsde slechts een klein aantal dossiers, waarvan er enkele ook nog eens als overgangsmaatregel gerealiseerd zijn. Buiten die laatste categorie gaat het om het onderzoek van een postmiddeleeuws tuinlabyrint te Zedelgem, naast een structuur uit WO I die in Heuvelland door proefsleuven werd onderzocht. Luchtfotografische interpretatie en geofysisch onderzoek wezen op de aanwezigheid van mogelijke barakken en een omheining, maar het is onduidelijk of het gaat om een gevangenenkamp, een werkkamp voor (dwang)arbeiders die aan de frontlijn of de heropbouw na de oorlog werkten, een opslagplaats of atelier, of iets anders. Het veldwerk toonde aan dat het om een kampement gaat, bestaande uit een afbakenende greppel en strak georganiseerde indeling met 30, deels ingegraven barakken binnenin. De studie van de vondsten zal de functie van het kamp belichten. Een laatste, wat bijzonder initiatief was de berging van een tijdens WO II neergestorte Lancaster-bommenwerper te Glabbeek (fig. 19). Het aan de gang zijnde onderzoek van de vondsten biedt reeds informatie over de omstandigheden van de crash, de uitrusting van het toestel, de aard van vroegere bergingswerken, en de bewaring van vliegtuig- en uitrustingsdelen, en de nog aanwezige menselijke resten.

Fig. 19: Berging van een tijdens WO II neergestorte Lancaster-bommenwerper te Glabbeek (foto K. Vandevorst, Onroerend Erfgoed).

8 TOT SLOT

De voorgestelde analyses beschrijven de resultaten van de opstart, in 2016, van het archeologisch traject onder het Onroerenderfgoeddecreet. De cijfergegevens documenteren in hoofdzaak de strategieën gevolgd door de erkende archeologen bij het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek. De fase waarin opgravingen gebeuren was in 2016 nog niet bereikt, en dat geldt ook voor een groot deel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem, én zelfs van heel wat vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, acties die alle, na het bureauonderzoek, als ‘uitgesteld traject’ werden voorgesteld, maar vooralsnog niet zijn uitgevoerd. Als gevolg van de opties genomen in 2016, moet in het aansluitende werkjaar 2017 dus eerst een groot aantal nota’s worden opgemaakt, vooraleer al dan niet tot een opgraving over te gaan.

Er dient dus nog eens te worden benadrukt dat de resultaten van het inwerking treden van het archeologieluik van het Onroerenderfgoeddecreet, wanneer het gaat om inhoudelijke informatie, om erfgoedzorg die voor het brede of gespecialiseerde publiek een betekenis heeft, omwille van lokale verbintenis of meer dan regionale interesse, pas kunnen ingeschat worden binnen enkele jaren. 2017 zal echter zonder twijfel reeds belangrijke, eerste indicaties leveren.

